

УДК 595.734

ОДНОДЕНКИ (INSECTA: EPHEMEROPTERA) ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мартинов О. В.¹, Годунько Р. Й.²

Одноденки (Insecta: Ephemeroptera) Донецької області. — О. В. Мартинов¹, Р. Й. Годунько². — Вперше опубліковано фауністичний огляд одноденок (Insecta: Ephemeroptera) Донецької області, котрий містить відомості про поширення 14 видів. Вперше для фауни України вказується вид *Baetis nexis* Navás, 1918. Виявлено нові локалітети виду *Baetis braaschi* Zimmermann, 1980, котрий був описаний як ендемік Кримського півострову. Серед дослідженого матеріалу цього виду описано гінадроморфний екземпляр самиці імаго. Представлені дослідження слід розглядати як початковий етап вивчення ефемероптерофауни Східної України.

Ключові слова: одноденки, Ephemeroptera, Донецька область, Сіверський Донець, Північне Приазов'я, Україна.

Адреси:¹ – Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, вул. Богдана Хмельницького, 15, 01601 Київ, Україна; e-mail: martynov_av@ukr.net, centroptilum@gmail.com

² – Державний природознавчий музей НАН України, вул. Театральна, 18, 79008 Львів, Україна; Центр біології Академії наук Чеської республіки, Інститут ентомології, вул. Бранішовська, 31, 37505 Чеське Будейовице, Чеська республіка; e-mail: godunko@museum.lviv.net, godunko@seznam.cz

The mayflies (Insecta: Ephemeroptera) of the Donets'k Region. — A. Martynov¹, R. Godunko². — Faunistical review on the mayflies (Insecta: Ephemeroptera) of the Donets'k Region is published in the first time and contain the data about distribution of 14 species. In the first time for Ukraine *Baetis nexis* Navás, 1918 is cited. The new localities of the species *Baetis braaschi* Zimmermann, 1980 who have been originally described as endemic of the Crimean Peninsula, are found. The presented investigations can be account oneself primary state stadium of mayfly fauna of the Eastern Ukraine.

Key words: mayflies, Ephemeroptera, Donets'k Region, Sivers'kyi Donets', Northern Pryasovia, Ukraine.

Address:¹ – I.I. Schmalhausen Institute of Zoology NAS of Ukraine, Bohdana Khmel'nyts'kyi St. 15, 01601 Kiev, Ukraine; e-mail: martynov_av@ukr.net, centroptilum@gmail.com

² – State Museum of Natural History NAS of Ukraine, Teatralna St. 18, 79008 Lviv; Biology Centre of the Academy of Science of the Czech Republic, Institute of Entomology, Branišovská 31, CZ-37005 České Budějovice, Czech Republic; e-mail: godunko@museum.lviv.net, godunko@seznam.cz

Вступ

Одноденки різних фізико-географічних районів України вивчені вкрай нерівномірно. Найбільш повно описана фауна Ephemeroptera гірських систем. В результаті інтенсивних досліджень, для Українських Карпат та гірського Криму опубліковані уточнені таксономічні списки і описані нові види [1, 8]. Фауна Ephemeroptera гірських рік формує до 85% видового різноманіття групи на території України, звідки достовірно вказано 105 видів [11, 12, 14, 15].

Одноденки Донецької області практично не вивчалися, незважаючи на наявність у межах її території однієї з найбільших рік України, і досить великої кількості водойм різних типів. Дані про видовий склад більшості амфібіотичних комах, в тому числі одноденок, водойм Східної України, наводились виключно в межах теперішньої Харківської області [3–5, 9, 10]. Ephemeroptera вивчали як компонент бентосного населення гідроценозів. Спеціалізоване дослідження одноденок на території Східної України не проводилося взагалі.

Всі річки Донецької області відносяться до трьох великих басейнів – Дніпра і Дону, та окремо слід ро-

зглядати річки Північного Приазов'я, які ізольовані від інших водних басейнів і впадають безпосередньо в море. Характерною особливістю сучасного стану практично всіх річок степової зони, слід вважати різко змінений гідрологічний режим, за рахунок спорудження великої кількості водосховищ і ставків-охолоджувачів, що вплинуло на видову структуру амфібіотичних комах. Річки Північного Приазов'я характеризуються одноманітністю гідрологічних умов, невеликою протяжністю, періодичним пересиханням, незначною водозбірною поверхнею і ізольованістю від інших водних басейнів. Особливістю річок басейну Сіверського Донця є велика водозбірна поверхня і наявність у його заплаві водойм різних типів, від заплавної озера до боліт.

Одним з найважливіших факторів, що впливають на гідрологічний режим більшості річок південного сходу України, є розташування на цій території Приазовської височини та Донецького кряжу (Донецький піднесенний степ), які межують між собою по лінії Комсомольське – Докучаєвськ. Ця територія характеризується великою густиною і глибиною (понад 200 м) ерозійного розчленування, яке близьке до ма-

ксамального для рівнинної частини України. Складний рельєф, а також перепади висоти призводять до того, що більшість річок мають гірський характер, що, загалом, нехарактерно для степової зони [7].

Матеріал і методи досліджень

Збір матеріалу на дослідженій території проводився у період з 2005 по 2008 роки.

Личинок збирали вручну і за допомогою гідробіологічного сачка діаметром 30 см. Збір субімаго і імаго Ephemeroptera проводили з використанням світлопасток, вручну в місцях вильоту, а також за допомогою сачка під час роїння. Матеріал зберігається у 70% етанолі. Протягом досліджень зібрано понад 3000 екземплярів одноденок на 55-и локалітетах у Донецькій області (рис. 1).

Для визначення матеріалу виготовляли постійні препарати личинок, субімаго і імаго. Загалом виготовлено понад 180 препаратів.

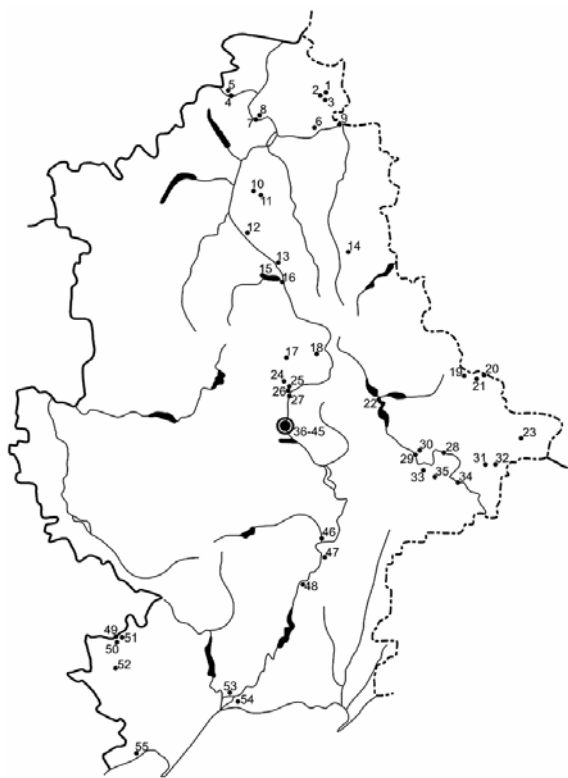

Рис. 1. Карта-схема розміщення досліджених локалітетів на території Донецької області. Вказані номери локалітетів використано також для позначення досліджених точок при описі зібраних матеріалів (номери у квадратних дужках, див. нижче).

1 – Краснолиманський р-н, окол. с. Торське, озеро на чорновільшаному болоті; 2 – Краснолиманський р-н, окол. с. Торське, ставок біля р. Жеребець; 3 – Краснолиманський р-н, окол. с. Торське, р. Жеребець; 4 – Слов'янський р-н, окол. с. Богородичне, р. Сіверський Донець; 5 – Слов'янський р-н, окол. с. Богородичне, стариці р. Сіверський Донець; 6 – Краснолиманський р-н, окол. с. Діброва, оз. Підписочне; 7 – Слов'янський р-н, окол. с. Маяки, р. Сіверський Донець; 8 – Слов'янський р-н, окол. с. Маяки, заплава р. Сіверський Донець, заболочені озера на заплавному лузі; 9 – Артемівський р-н, окол. с. Дронівка, р. Сіверський Донець; 10 – Слов'янський р-н, окол. с. Семенівка, р. Біленька; 11 – Костянтинівський р-н, окол. с. Блокузьминівка, струмок (ліва притока р. Біленька); 12 – Костянтинівський р-н, окол. с. Олексієво-Дружківка, струмок (права притока р. Кривий Торець); 13 – м. Костянтинівка, Первомайський р-н, струмок (права притока р. Кривий Торець); 14 – Артемівський р-н, окол. с. Зайцеве, ставок; 15 – Костянтинівський р-н, РЛП "Клебан-Бик", Клебан-Биківське водосховище; 16 – Костянтинівський р-н, окол. с. Клебан-Бик, р. Клебан-Бик, р. Бичок; 17 – Ясинуватський р-н, р. Кам'янка (в районі Костянтинівської траси); 18 – Ясинуватський р-н, окол. с. Пантелеймонівка, р. Кривий Торець; 19 – Шахтарський р-н, окол. с. Розсипне, струмок в балці; 20 – Шахтарський р-н, окол. с. Грабове, р. Міус; 21 – Шахтарський р-н, окол. с. Грабове, струмок в балці; 22 – Шахтарський р-н, окол. с. Зуївка, р. Кринка; 23 – Шахтарський р-н, окол. с. Дмитрівка, р. Міус; 24 – окол. м. Ясинувата, струмок в байрачному лісі; 25 – Ясинуватський р-н, окол. с. Мінеральне, струмок в байрачному лісі; 26 – Ясинуватський р-н, окол. с. Мінеральне, став; 27 – Ясинуватський р-н, окол. с. Яковлівка, Кальміус; 28 – Амвросіївський р-н, окол. с. Велике Мішкове, р. Кринка; 29 – Амвросіївський р-н, окол. с. Степано-Кринка, р. Кринка; 30 – Амвросіївський р-н, окол. с. Степано-Кринка, ставок; 31 – Амвросіївський р-н, окол. с. Артемівка, 32 – Амвросіївський р-н, окол. с. Кринички, запруда у джерела; 33 – Амвросіївський р-н, с. Родники, струмок на дні балки; 34 – Амвросіївський р-н, окол. с. Білоярівка, р. Кринка; 35 – м. Амвросіївка; 36 – м. Донецьк, Куйбишевський р-н, ставок; 37 – м. Донецьк, Ленінський р-н, р. Дурна; 38 – м. Донецьк, Ленінський р-н, струмок, що впадає до р. Дурна; 39 – м. Донецьк, парк Щербакова, міський ставок; 40 – м. Донецьк, парк Щербакова, струмок, що впадає в міській ставок; 41 – м. Донецьк, Путилівський парк, джерело під дамбою; 42 – м. Донецьк, Путилівський парк, струмок що випливає із ставка; 43 – м. Донецьк, р. Кальміус; 44 – м. Донецьк, струмок, що випливає з Вітковського ставу; 45 – м. Донецьк, парк Щербакова, струмок між ставками; 46 – Старобешівський р-н, окол. с. Раздольне, р. Суха Волноваха; 47 – Старобешівський р-н, окол. с. Сонцеве, струмок (лева притока р. Кальміус); 48 – Тельманівський р-н, окол. с. Гранітне, струмок (права притока р. Кальміус); 49 – Володарський р-н, окол. с. Назарівка, заповідник "Кам'яні могили", ставок на р. Каратиш; 50 – Володарський р-н, окол. с. Назарівка, заповідник "Кам'яні могили", р. Каратиш; 51 – Володарський р-н, окол. с. Назарівка, заповідник "Кам'яні могили", садиба заповідника; 52 – Володарський р-н, окол. с. Федорівка, р. Каратиш; 53, 54 – м. Маріуполь; 55 – Першотравневий р-н, окол. с. Юр'ївка, лимани вздовж Азовського моря.

Зібрані матеріали зберігаються у власній колекції першого автора та колекції Державного природознавчого музею НАН України (м. Львів).

У роботі, крім загальноприйнятих, використовувалися наступні скорочення і позначення: l – личинка; e – екзувій (личинкова шкірка); si – субімаго; i – імаго; (пр. №) – номер постійного препарату; [лок. №] – номер дослідженого локалітету (див. рис. 1); РЛП – регіональний ландшафтний парк.

Результати досліджень (фауністичний огляд)

Родина *Baetidae* Leach, 1815

Рід *Baetis* Leach, 1815

У фауні України рід представлений 17 видами; у Донецькій області виявлено 6 видів.

Підрід *Baetis* Leach, 1815

група видів *vernus*

Baetis vernus Curtis, 1834

Матеріал: Амвросіївський р-н: 3.11.2007, [лок. № 33], Мартинов В. В., 41 (пр. № 22, 23, 171, 172).

Рідкісний, локально поширений вид. В Україні виявлений у Карпатах, передгірних притоках рік Дністра і Тиси, а також на Волино-Поділлі.

група видів *fuscatus*

Baetis fuscatus (Linnaeus, 1761)

Матеріал: Амвросіївський р-н: 10.06.2007, [лок. № 29], Мартинов О. В., 51; 9.07.2007, [лок. № 28], Мартинов О. В., 101 + 10 і (10 ♂) (пр. № 177) + 11 сі (11 ♀); 11.07.2007, [лок. № 31], Мартинов О. В., 191; Артемівський р-н: 17.07.2007, [лок. № 9], Мартинов О. В. – 11; м. Донецьк та околиці: 2.09.2006, [лок. № 45], Мартинов О. В., 231 (пр. № 81); 6.09.2007, [лок. № 45], Мартинов О. В., 111 (пр. № 136); Шахтарський р-н: 25.09.2005, [лок. № 22], Мартинов В. В., 831 (пр. № 77–79, 140, 141).

Поширений локально. Більшість відомих в Україні локалітетів розташовані в басейнах рік Дністер, Західний Буг та Тиса. Звичайний як у передгір'ях Карпат, так і на Поліссі.

група видів *bucuratus*

Baetis bucuratus Eaton, 1870

Матеріал: Амвросіївський р-н: 10.06.2007, [лок. № 29], Мартинов О. В., 801; 9.07.2007, [лок. № 28], Мартинов О. В., 381; 11.07.2007, [лок. № 31], Мартинов О. В., 61; Володарський р-н: 16.09.2006, [лок. № 52], Мартинов В. В., 69 і (68 ♂+1 ♀); 15.09.2007, [лок. № 50], Мартинов О. В., 71 (пр. № 173); м. Донецьк та околиці: ?17.09.2005, [лок. № 42], Мартинов О. В., 3 і (3 ♀); 3.09.2006, [лок. № 43], Мартинов В. В., 11 (пр. № 170); Краснолиманський р-н: ?29.04.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 3 сі (1 ♂+2 ♀); 30.04.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 911 (пр. № 229); ?30.04.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 6 сі (4 ♂+2 ♀); 2.05.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 51; 5.05.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 91; 16.07.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 141; Ясинуватський р-н: 10.09.2006, [лок. № 27], Мартинов О. В., 1231 (пр. № 72); 8.04.2007, [лок. № 27], Мартинов В. В., 191.

Звичайний для Донецької області вид. Відомий за нечисленним знахідками з Українських Карпат, Передкарпаття, Розточчя, Малоого Полісся.

Baetis nexus Navás, 1918

= *Baetis pentaplebedes* Ujhelyi, 1966, P. 206–210: Figs. 1–3.

Матеріал: Амвросіївський р-н: 10.06.2007, [лок. № 29], Мартинов О. В., 21; 11.07.2007, [лок. № 31], Мартинов О. В., 31; Володарський р-н: 22.06.2006,

[лок. № 50], Мартинов В. В., 61 (пр. № 139); 21.07.2006, [лок. № 50], Мартинов В. В., 41 (пр. № 144); 16.09.2006, [лок. № 50], Мартинов В. В., 21; 15.09.2007, [лок. № 50], Мартинов О. В., 11 (пр. № 162); 16.09.2006, [лок. № 52], Мартинов В. В., 151 (пр. № 87); м. Донецьк та околиці: 2.09.2006, [лок. № 45], Мартинов О. В., 31 (пр. № 80); 6.09.2007, [лок. № 45], Мартинов О. В., 11 (пр. № 137); ?20.05.2007, [лок. № 40], Мартинов О. В., 11; 18.08.2007, [лок. № 40], Мартинов О. В., 11; 3.09.2006, [лок. № 43], Мартинов В. В., 31 (пр. № 71); 4.04.2007, [лок. № 38], Хаустова А. С., 211 (пр. № 65, 67–69); 9.04.2007, [лок. № 38], Мартинов О. В. – 621; 9.04.2007, [лок. № 37], Мартинов О. В., 341; 9.03.2008, [лок. № 42], Мартинов О. В., 61; 16.03.2008, [лок. № 44], Мартинов О. В., 21 (пр. № 94, 98); Костянтинівський р-н: 6.04.2008, [лок. № 11], Мартинов О. В., 181 (пр. № 105, 111–113); 6.04.2008, [лок. № 12], Мартинов О. В., 1091 + 2 сі (2 ♂); 8.06.2008, [лок. № 16], Мартинов В. В., 991 (пр. № 123, 124) + 6і (6 ♂) (пр. № 121, 122); Краснолиманський р-н: 30.04.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 241; 2.05.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 151; Слов'янський р-н: 6.04.2008, [лок. № 10], Мартинов О. В., 791 (пр. № 104, 107–110, 174); Старобешівський р-н: 31.03.2007, [лок. № 46], Мартинов В. В., 461 (пр. № 75, 76, 84, 85); 14.04.2007, [лок. № 47], Мартинов В. В., 301 (пр. № 44); Тельманівський р-н: 14.04.2007, [лок. № 48], Мартинов В. В., 461; Ясинуватський р-н: 26.08.2006, [лок. № 24], Мартинов О. В., 71; 15.04.2007, [лок. № 24], Мартинов О. В., 21; 9.05.2007, [лок. № 24], Мартинов О. В., 31; 27.03.2007, [лок. № 25], Панченко А. А., 11; 10.09.2006, [лок. № 27], Мартинов О. В., 21; 6.04.2008, [лок. № 17], Мартинов О. В., 541 (пр. № 156, 157); 20.04.2008, [лок. № 18], Мартинов О. В., 701 (пр. № 165, 166).

B. nexis вперше наводиться для України. У безпосередній близькості від кордону з Україною вид вказаний з північно-західної частини Угорщини [14]. На території Донецької області вид відноситься до звичайних. Виявлений у протічних водоймах різних типів.

Підрід *Rhodobaetis* Jacob, 2003

Baetis braaschi Zimmermann, 1980

Матеріал: Амвросіївський р-н: 10.06.2007, [лок. № 29], Мартинов О. В., 1331 + 1 і (♀); ? 9.07.2007, [лок. № 28], Мартинов О. В., (4 ♂ + 3 ♀); 11.07.2007, [лок. № 31], Мартинов О. В., 161; 3.11.2007, [лок. № 34], Мартинов В. В., 21 (пр. № 31); Володарський р-н: 22.06.2006, [лок. № 50], Мартинов В. В., 11; 21.07.2006, [лок. № 50], Мартинов В. В., 31 (пр. № 142, 143); 22.10.2006, [лок. № 50], Мартинов О. В., 101 + 1 і (♂); 15.09.2007, [лок. № 50], Мартинов О. В., 111 (пр. № 34, 38, 163); 23.09.2007, [лок. № 50], Мартинов О. В., 61 (пр. № 35); 12.04.2008, [лок. № 50], Мартинов О. В., 141; ? 16.09.2006, [лок. № 52], Мартинов В. В., 1 і (♂) (пр. № 185); м. Донецьк та околиці: 17.09.2005, [лок. № 42], Мартинов О. В., 111 (пр. № 168, 169); 23.07.2006, [лок. № 42], Мартинов О. В., 301 (пр. № 125–131); 15.10.2006, [лок. № 42], Марти-

нов О. В., 261 (пр. № 10–13); ? 15.10.2006, [лок. № 42], Мартинов О. В., 1 si (♀) + 1 i (♀) (пр. № 181); 11.03.2007, [лок. № 42], Мартинов О. В., 86 l + 13 si (8 ♂ + 5 ♀) (пр. № 179, 180); 9.03.2008, [лок. № 42], Мартинов О. В., 32 l (пр. № 88–91) + 1 si (♀) (пр. № 92); 22.03.2008, [лок. № 42], Мартинов О. В., 16 l (пр. № 93, 95) + 4 si (3 ♂ + 1 ♀) (пр. № 96); 7.06.2008, [лок. № 41], Мартинов В. В., 12 l (пр. № 160, 161); 16.03.2008, [лок. № 44], Мартинов О. В., 2 l (пр. № 97, 99); 3.09.2006, [лок. № 43], Мартинов В. В., 6 l (пр. № 70, 182); 4.04.2007, [лок. № 38], Хаустова А. С., 3 l (пр. № 66); 9.04.2007, [лок. № 38], Мартинов О. В., 45 l; 9.04.2007, [лок. № 37], Мартинов О. В., 59 l + 5 i (5 ♀) (1 i ♀ – гіандроморф); 28.03.2007, [лок. № 40], Мартинов О. В., 25 l (пр. № 1–9); 20.05.2007, [лок. № 40], Мартинов О. В., 2 l; 18.08.2007, [лок. № 40], Мартинов О. В., 32 l; Костянтинівський р-н: 6.04.2008, [лок. № 13], Мартинов О. В., 1 l (пр. № 103); 6.04.2008, [лок. № 12], Мартинов О. В., 8 l + 1 si (♀) + 1 i (♀); Слов'янський р-н: 6.04.2008, [лок. № 10], Мартинов О. В., 2 l (пр. № 106); Старобешівський р-н: 31.03.2007, [лок. № 46], Мартинов В. В., 2 l (пр. № 167); 14.04.2007, [лок. № 47], Мартинов В. В., 97 l (пр. № 43, 45); Тельманівський р-н: 14.04.2007, [лок. № 48], Мартинов В. В., 78 l; Шахтарський р-н: 5.11.2007, [лок. № 21], Мартинов В. В., 2 l (пр. № 16, 17); 5.11.2007, [лок. № 19], Мартинов В. В., 5 l (пр. № 25); Ясинуватський р-н: 26.08.2006, [лок. № 24], Мартинов О. В., 46 l (пр. № 100, 101, 176); 8.04.2007, [лок. № 24], Мартинов О. В., 36 l; 15.04.2007, [лок. № 24], Мартинов О. В., 46 l; 9.05.2007, [лок. № 24], Мартинов О. В., 48 l (пр. № 39–41); 10.09.2006, [лок. № 27], Мартинов О. В., 71 l (пр. № 73) + 1 si (♂); 8.04.2007, [лок. № 27], Мартинов В. В., 44 l + 2 si (♀) + 2 i (♀) (пр. № 190); 27.03.2007, [лок. № 25], Панченко А. А., 7 l; 31.03.2007, [лок. № 25], Мартинов О. В., 99 l; 8.04.2007, [лок. № 25], Мартинов О. В., 16 l + 1 si (♂); 31.05.2008, [лок. № 25], Мартинов О. В., 20 l (пр. № 164); 6.04.2008, [лок. № 17], Мартинов О. В., 50 l (пр. № 158, 159).

Масовий, широко поширений у Донецькій області вид, що зустрічається в проточних водоймах різних типів.

Вид описаний як ендемік Кримського півострову [16]. Двома роками пізніше вказаний Н.Ю Клюге [6] під назвою *B. stipposus* Kluge, 1982 з Центральної Азії (синонімія встановлена [13]). Крім Криму, *B. braaschi* виявлений у Краснодарському краї (РФ), Грузії, Вірменії, Узбекистані, Туркменістані і Таджикистані. Можливо, ареал включає передгір'я Північного Кавказу, південні схили Великого Кавказького хребта, плато Кара в Туреччині, весь Копетдаг та Тянь-Шань [13].

Зазначені нові місцезнаходження виду у Донецькій області є, на даний момент, північною межею поширення виду. Протягом досліджень вперше виявлений гіандроморф *B. braaschi*. Через рідкісність у одноденок явища гіандроморфізму, наводиться короткий опис екземпляру.

Імаго самиці, 9.04.2007, м. Донецьк, Ленінський р-н, р. Дурна, Мартинов О. В.

Опис: довжина тіла – 8,7 мм, довжина передніх крил – 7,5 мм, довжина церок – 12,3 мм. Тюрбанні очі (характерні для самців) розвинені тільки на правій половині голови (рис. 2). Генітальні придатки розвинені як у самиці, що дало підставу віднести екземпляр до жіночої статі. Передні ноги екземпляра втрачені, тому неможливо визначити зміни у пропорціях члеників лапок, які специфічні для кожної статі.

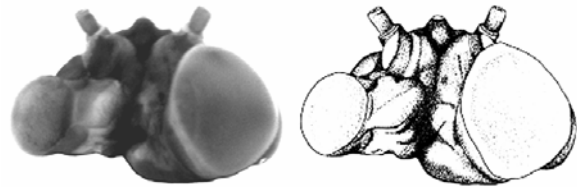

Рис. 2. Голова гіандроморфної самиці імаго *B. braaschi* (дорзально)

Підрід *Nigrobaetis* Kazlauskas, 1987

Baetis muticus (Linnaeus, 1758)

Матеріал: Ясинуватський р-н: 9.05.2007, [лок. № 24], Мартинов О. В., 1 l (пр. № 42).

Рідкісний вид. У Донецькій області, на даний момент, відомий по одній знахідці.

Рід *Cloeon* Leach, 1815

У фауні України рід представлений 4-ма видами [11, 14], на території дослідженого регіону виявлено 2 види.

Підрід *Cloeon* Leach, 1815

Cloeon dipterum (Linnaeus, 1761)

Матеріал: Амвросіївський р-н: 09.2005, [лок. № 35], Ткачева Ю. А., 1 i (♂); 10.06.2007, [лок. № 30], Мартинов О. В., 7 l; Артемівський р-н: 17.07.2007, [лок. № 9], Мартинов О. В., 3 l + 1 i (♀); 19.04.2008, [лок. № 14], Мартинов О. В., 8 l (пр. № 117); Володарський р-н: 22.06.2006, [лок. № 50], Мартинов В. В., 1 i (♀); 21.07.2006, [лок. № 50], Мартинов В. В., 1 si (♀); 21.09.2007, [лок. № 50], Мартинов В. В., 2 i (2 ♀) (пр. № 36); 17.09.2006, [лок. № 51], Мартинов В. В., 1 i (♀); 16.09.2006, [лок. № 52], Мартинов В. В., 1 l; м. Донецьк та околиці: [лок. № 45], Мартинов О. В., 15 l (пр. № 82); 2.09.2006, [лок. № 39], Мартинов О. В., 3 l; 5.06.2006, [лок. № 39], Мартинов О. В., 1 i (♀) (пр. № 14); 19.08.2007, [лок. № 36], Хаустова А. С., 3 i (3 ♀); м. Маріуполь та околиці: 2.09.2007, [лок. № 53, 54], Брустило Є. В., 8 l (пр. № 51) + 19 e + 16 si (5 ♂ + 11 ♀); 22–29.09.2007, [лок. № 53, 54], Брустило Є. В., 8 l + 1 e + 1 si (♂) + 4 i (4 ♀); 22.09.2007, [лок. № 53, 54], Мартинов В. В., 1 i (♂) (пр. № 50); Костянтинівський р-н: 5.07.2007, [лок. № 15], Мартинов О. В., 6 l; Краснолиманський р-н: 3.05.2007, [1], Мартинов О. В., 60 l; Першотравневий р-н: 2.05.2007, [лок. № 55], Хаустова А. С. 17 l (пр. № 46, 48, 49, 83); 11.05.2007, [лок. № 55], Мартинов О. В., 21 l; Слов'янський р-н: 27.05.2007,

[лок. № 8], Мартинов О. В., 1 ♀; 8.06.2008, [лок. № 7], Мартинов О. В., 4 ♂; 4.07.2007, [лок. № 5], Мартинов В. В., 3 ♂; Шахтарський р-н: 4.11.2007, [лок. № 23], Мартинов В. В., 1 ♂ (пр. № 33).

Масовий вид, що зустрічається у всіх типах лотичних гідроценозів (включно з тимчасовими), а також у заплавах рік де відсутня течія.

Попри *Similicloeon* Kluge & Novikova, 1992
Cloeon simile Eaton, 1870

Матеріал: Шахтарський р-н : 5.11.2007, [лок. № 20], Мартинов В. В., 14 ♂ (пр. № 19, 20).

Крім Донецької області вид виявлено у водосховищах р. Дніпро та р. Південний Буг, канали Дніпро-Донбас, а також у лотичних гідроценозах Українських Карпат.

Родина Heptageniidae Needham, 1901

Рід *Heptagenia* Walsh, 1863

У фауні України рід представлений 4 видами [11].

Heptagenia flava Rostock, 1878

Матеріал: Амвросіївський р-н: 9.05.2007, [лок. № 31], Ткачева Ю. А., 21 (пр. № 47); 11.07.2007, [лок. № 31], Мартинов О. В., 23 ♂; 10.07.2007, [лок. № 28], Мартинов О. В., 2 ♂; 3.11.2007, [лок. № 34], Мартинов В. В., 6 ♂ (пр. № 26–29); Краснолиманський р-н: 30.04.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 17 ♂; 2.05.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 2 ♂; 5.05.2007, [лок. № 3], Мартинов О. В., 4 ♂; Слов'янський р-н: 5.07.2007, [лок. № 4], Мартинов В. В., 1 ♂; Шахтарський р-н: 4.11.2007, [лок. № 23], Мартинов В. В., 2 ♂ (пр. № 30, 32).

Вид звичайний для Донецького кряжу і півночі області. Поширений на всій території України.

Родина Leptophlebiidae Banks, 1900

Рід *Paraleptophlebia* Lestage, 1917

У фауні України рід представлений 4 видами [4, 11].

Paraleptophlebia submarginata (Stephens, 1835)

Матеріал: Шахтарський р-н: 5.11.2007, [лок. № 20], Мартинов В. В., 10 ♂ (пр. № 18); 5.11.2007, [лок. № 19], Мартинов В. В., 7 ♂ (пр. № 24).

У дослідженому регіоні вид відомий тільки з Донецького кряжу. Поширений на всій території України.

Родина Caenidae Newman, 1853

Рід *Caenis* Stephens, 1835

У фауні України рід представлений 7 видами [11], у Донецькій області виявлено 4 види.

Caenis horaria (Linnaeus, 1758)

Матеріал: Володарський р-н: 12.04.2008, [лок. № 49], Мартинов О. В., 14 ♂ (пр. № 114, 115); 16.05.2008, [лок. № 49], Брустило Є. В., 8 ♂ (пр. №

118, 119); Краснолиманський р-н: 30.04.2007, [лок. № 2], Мартинов О. В., 5 ♂.

Локально представлений на території області вид. Поширений на всій території України.

Caenis luctuosa (Burmeister, 1839)

Матеріал: Володарський р-н: 15.09.2007, [лок. № 49], Мартинов О. В., 7 ♂ (пр. № 37, 175).

Для Донецької області вказується тільки з території заповідника "Кам'яні могили". В Україні виявлений у басейнах рік Прип'ять і Дністер, каналах Сіверський Донець-Донбас-Кривий Ріг, Дніпро-Кривий Ріг, Північнокримському каналі, та водосховищах р. Дніпро.

Caenis macrura Stephens, 1835

Матеріал: Володарський р-н : 15.09.2007, [лок. № 49], Мартинов О. В., 1 ♂ (пр. № 74).

У Донецькій області відомий тільки з території заповідника "Кам'яні могили". Поширений на всій території України.

Caenis robusta Eaton, 1884

Матеріал: Артемівський р-н: 17.07.2007, [лок. № 9], Мартинов О. В., 3 ♂; 19.04.2008, [лок. № 14], Мартинов О. В., 5 ♂ (пр. № 116); м. Донецьк та околиці: 20.05.2007, [лок. № 39], Мартинов О. В., 4 ♂; 16.06.2007, [лок. № 36], Хаустова А. С., 24 ♂ + 1 ♀ + 1 ♂ (♀); Костянтинівський р-н: 5.07.2007, [лок. № 15], Мартинов О. В., 7 ♂; Краснолиманський р-н: 2.05.2007, [лок. № 2], Мартинов О. В., 3 ♂; Слов'янський р-н: 2.07.2006, [лок. № 5], Мартинов В. В., 2 ♂; Ясинуватський р-н: 31.05.2008, [лок. № 26], Мартинов О. В., 2 ♂.

Поширений на всій території області та України загалом. Зустрічається у лотичних гідроценозах та заплавах рік.

Висновки

Таким чином, протягом досліджень у Донецькій області виявлено 14 видів одноденок з 4 родин.

B. nexis вперше наводиться для фауни України. До широко розповсюджених реофільних видів регіону слід віднести *B. braaschi* та *B. nexis*, до масових стагнофілів – *C. dipterum*, який зустрічається у лотичних гідроценозах усіх типів. Виявлений окремий випадок гінандроморфізму у Ephemeroptera (вид *B. braaschi*).

Представлені результати – початковий етап вивчення одноденок Східної України. Подальші дослідження призведуть до знахідок нових для регіону видів.

Подяки. Автори висловлюють подяку Є. В. Брустило, А. А. Панченку та А. С. Хаустовій за допомогу у зборі матеріалу. Особлива вдячність В. В. Мартинову за корисні поради і допомогу у зборі матеріалу.

Дослідження другого автора підтримані Грантовою агентурою Чеської республіки в рамках гранту "Fylogeografie a biodiverzita jepic (Ephemeroptera) v severní části Pontické oblasti: taxonomický, ekologický a molekulárně taxonomický přístup" (GAČR, r.č. 206/08/1389).

1. Годунько Р. Й. Структурно-функціональна організація угруповань одноденок (Insecta, Ephemeroptera) річкових екосистем Українських Карпат // Ученые записки ТНУ. Сер. "Биология". – 2001. – Т. 14, № 1. – С. 31–35.

2. Годунько Р., Ковач Т. Личинки одноденок (Insecta: Ephemeroptera) української частини басейну р. Тиси, зібрані протягом 2006 року // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія Біологія. – 2008. – Вип. 23. – С. 164–166.

3. Захаренко В. Б. Материалы по фауне и экологии насекомых временных водоемов // Тр. Харьк. зоотехн. ин-та. – 1951. – С. 137–156.
4. Захаренко В. Б. Насекомые прудов и временных водоемов северо-восточной части Левобережной Украины // Автореф. дис. ... канд. биол. наук. – Харьков, 1955. – 14 с.
5. Захаренко В. Б. Донна фауна Сіверського Дінця за даними досліджень 1969–1971 років // Проблеми малих річок України. – Київ. – 1974. – С. 58–60.
6. Клуге Н. Ю. Новые и малоизвестные поденки рода *Baetis* группы *rhodani* (Ephemeroptera, Baetidae) из Средней Азии и Казахстана // Вестн. зоологии. – 1982. – № 3. – С. 15–19.
7. Природа Украинской ССР. Моря и внутренние воды / Гресе В. Н., Поликарпов Г. Г., Романенко В. Д. и др. – Киев: Наук. думка, 1987. – 224 с.
8. Прокопов Г. А., Годунько Р. И. Каталог поденок (Insecta: Ephemeroptera) Крыма // Заповедники Крыма – 2007. Материалы IV международной научно-практической конф. (2 ноября 2007 г., Симферополь). – Ч. 2. Зоология. – Симферополь, 2007. – С. 140–152.
9. Солодовников С. В. Донная фауна пойменных озер Донецкой гидробиологической станции // Труды Донецкой гидробиологической станции ім. проф. В. М. Арнольді. – 1940. – Т. 1 (Ювілейний збірник до 25-річчя станції). – С. 57–100.
10. Ярошевский В. А. Перечень сетчатокрылых насекомых (Neuroptera) встречающихся в Харьковской губернии // Тр. об-ва испытателей природы при Харьков. ун-те. – 1881. – 15. – С. 93–103.
11. Godunko R. J., Klonowska-Olejnik M. A checklist of the Ukrainian mayflies (Insecta: Ephemeroptera) // Pol. Pismo Entomol. – 2003. – Vol. 72. – P. 203–210.
12. Godunko R. J., Klonowska-Olejnik M. *Ecdyonurus nigrescens* (Klapálek, 1908) (Ephemeroptera: Heptageniidae) – neotype designation, taxonomical and nomenclature notes // Annales Zoologici. – 2008. – Vol. 58, № 4. – P. 799–817.
13. Godunko R. J., Prokopov G. A., Kluge N. Ju., Novikova E. A. Mayflies of the Crimean Peninsula. II. *Baetis braaschi* Zimmermann, 1980 (= *B. stipposus* Kluge, 1982 syn. n.) (Ephemeroptera: Baetidae) // Acta zool. cracoviensia. – 2004. – Vol. 47, № 3–4. – P. 155–166.
14. Kovács T. *Cloeon petropolitanum* Kluge et Novikova, 1992 in the Carpathian Basin (Ephemeroptera: Baetidae) // Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis. – 2006. – Vol. 30. – P. 139–142.
15. Kovács T., Godunko R. J. Faunistical records of larvae of Ephemeroptera, Odonata and Plecoptera from the Zakarpats'ka Region, Ukraine // Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis. – 2008. – Vol. 32. – P. 87–91.
16. Zimmermann W. *Baetis braaschi* n. sp., ein bisher unbekannter Vertreter der *rhodani* – Gruppe von der Krim (UdSSR) (Ephemeroptera, Baetidae) // Reichenbachia. – 1980. – Bd. 18. – S. 199–202.

Отримано: 23 травня 2010 р.

Прийнято до друку: 24 червня 2010 р.